

Natuur Groep Kockengen

Van de redactie

De winter is voorbij, het knotseizoen is gesloten en de lente is gestart met een winterjas aan. Ondanks de koude start van de lente is toch het 1^e Kievitseil al weer gevonden en hebben de grauwe ganzen in het polderreservaat weer heel wat jongen om groot te brengen. De natuur gaat gewoon door.

De vogelcursus is in februari van start gegaan en er hebben zich veel cursisten opgegeven. In het blad staat een uitvoerig artikel te lezen over hun activiteiten.

Het beheer van de rietlanden is er op gericht om de leefomstandigheden van de rietvogels weer zoveel mogelijk te optimaliseren. In het overzicht is te zien of de vogels het ook waarderen en terugkeren naar het rietland.

Op 24 april wordt de ledenvergadering van de NGK gehouden, waarvoor de leden van harte worden uitgenodigd. De vergadering wordt afgesloten met een presentatie van schitterende vogelgebieden in Zuid-Amerika. Het is de moeite meer dan waard om dit te zien.

Gerard Hooijmaijer

Uitnodiging ledenvergadering Natuurgroep Kockengen.

Datum: 24 april 2008,

Aanvang: 20:00 uur

Locatie: Wagendijk 39 (Bram Paardenkooper)

Agenda

1. Welkom
2. Secretariele verslag 2007
3. Financieel jaarverslag 2007
4. Verslag vogelcursus
5. Verslag nestkastencommissie
6. Rondvraag
7. Presentatie / beelden door Bram Paardenkooper van een aantal gebieden in Zuid-Amerika, die hij de afgelopen jaren bezocht heeft, zoals Patagonië, Vuureiland, de Falkland Eilanden. Tevens beelden van zijn reis naar Antarctica. De nadruk zal daarbij liggen op de waargenomen vogels in deze gebieden.

Iedereen is van harte welkom! Graag vooraf aanmelden (voor 23 april) bij:
benvanderhorst@hetnet.nl (tel. 241185).

Tot 24 april,

Fons van Haelst

dag	dagen waarop gewerkt											mens- dagen	
	3	1	15	12	12	12	2	1	19	26			
Werkers	m: 11	12	12	1	1	1	2	3	3	3		totaal	
Leden													
volwassenen	9	10	6	13	<--	<--	11	10				59	
kinderen	7	1						1				9	
gasten	4											4	
scholieren													
begeleiders													
Totaal aantal personen	20	11	6	13	<--	<--	11	11	0	0	0	72	
Totaal aantal uren	90	45	20	60			44					259	
Totaal aantal personen													
Totaal aantal uren school													
Project	20	21	11	1	14	22	3	20					
Verrichtte werkzaamheden													
												Totaal	
Vellen boom	10	30		7	5			4				stuks 56	
Knotten knotbo	10	9						10				stuks 29	
Stobben afzagen												stuks 0	
Afzetten bosje	575	250		150				300				m2 1275	
Sloot schonen												mtr. 0	
Riet maaien+branden												ha 0	
Rietkavel opslagvrij maken						200	1000					mtr. 1200	
hout opruimen	x	x		x			x					0	
hout op rillen								x					
slootkant vrijmaken			200									mtr. 200	
Bomen planten												stuks 0	
												0	
vlotjes zwarte stern verwijderd												stuks 0	
Projecten													
	1)	Polderreservaat kavel 1						14)	Polderreservaat naast N401+kac				
	2)	Polderreservaat kavel 11						15)	Verklei, Teckop 17				
	3)	Bosje Den Hartog						16)	Langs Groote Heicop				
	4)	Rietland Noord						17)	Polderreservaat kavel 9A				
	5)	t.o. Spengense molen						18)	Polderreservaat kavel 10A				
	6)	Polderreservaat kavel 12 Dreefzijde						19)	Polderreservaat kavel 12B				
	7)	Rietland bij Van Houten						20)	Polderreservaat kavel 13A				
	8)	Rietland Zuid						21)	Bosje Beukenboom				
	9)	Wagendijk 9 (Jon en Annet)						22)	Polderreservaat kavel 2 en 3				
	10)	Rietland Noord Joostendam											
	11)	Bosje Enschedeweg											
	12)	Queeckhoven											
	13)	Boomfeestdag											

Logboek Werkdagen 2007-2008

Jaarverslag secretariaat 2007

Natuurgroep Kockengen,
Ben van der Horst
Maart 2007

In het afgelopen jaar heeft de Natuurgroep de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Het ARBO-plan is herijkt. Er komt meer aandacht voor het toezicht op de werkdagen. Er zijn nieuwe helmen aangeschaft.
- Het bestuur is gewijzigd: Theo van Schie is toegetreden als bestuurslid.
Het bestuur vergadert één keer per zes weken.
Samenstelling bestuur: Voorzitter: Fons van Haelst
Secretaris: Ben van der Horst
Penningmeester: Bram Paardenkooper
Bestuursleden algemeen: Paul Vlaanderen,
Gerard van Zuylen en Theo van Schie.
- De Natuurgroep Kockengen bestaat ultimo 2007 uit 72 leden.
- Dit jaar is het NGK blad 4 keer verschenen.
- De volgende bezwaren zijn aangetekend:
  - Verplaatsen van de Kortrijkse molen naar het retentiegebied.
  - Aanleg hoogspanningsmast/gebouw in Kortrijk
- De Natuurgroep heeft invloed gehad op de volgende gebieden:
  - Watergebiedsplan (waterpeil) van Stichtse Rijnlanden.
  - Deelname aan het Landschaps Ontwikkelings Plan (LOP). Dit gaat over de inrichting van onze leefomgeving.
- Op de Jaarmarkt was de Natuurgroep Kockengen ook dit jaar aanwezig met een stand, met veel aanloop. Ook werd het boek 'Moerasvogels Aquarellen uit het Groene Hart' van Hans Geuze te koop aangeboden.
- Er is een eerste aanzet gedaan tot de ontwikkeling van een vogelcursus. De start wordt in het voorjaar van 2008 verwacht.
- Ten behoeve van biotoopverbetering voor de roerdomp is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van het afgraven van een deel van het rietland tegenover de voetbalkade. De rietlaag bleek echter te dun, bij afgraven zou de rietvegetatie verdwijnen.
- Er zijn zes leden actief in de nestkastencommissie.
Er hangen 26 kasten: 10 torenvalk, 9 kerkuil en 7 steenuil.
In 7 kerkuilkasten zijn 7 eieren en 17 jongen aangetroffen. In 5 torenvalkkasten 6 eieren en 20 jongen en in één steenuilkast 2 jongen
- Rien Reinen stopt met het inventariseren van de rietvogels. Fons van Haels neemt het stokje over.
- In het polderreservaat is een z.g. ijsvogelwand aangelegd.
- Het broedresultaat van de zwarte stern was slecht. (slecht weer: weinig libellen, door wegbaggeren van planten veel waterbeweging)
- De volgende excursies hebben plaatsgevonden
  - Excursie stinzenplanten op het terrein van kasteel Nyenrode.
  - Excursie naar de Oostvaarderplassen.

- Excursie naar de pier in IJmuiden
- Excursie rietvogels.
- Werkdagen:
  - De opkomst van de werkdagen was zeer goed.
  - De eerste werkdag werd ondersteund door de Nationale Natuurwerkdag met veel PR. Er waren zes gasten te verwelkomen, waarvan er één lid is geworden. Deze persoon komt met regelmaat op de werkdagen.
  - Het excelbestand geeft een weergave van het aantal deelnemers en de uitgevoerde werkzaamheden op de werkdagen.

Financieel Jaarverslag 2007.

Jaarrekening vereniging Natuurgroep Kockengen 2007			
Jaarrekening			
Omschrijving	Bedrag	Omschrijving	Bedrag
Rente	1,90	Sekretariaatskosten	105,47
Diverse opbrengsten e.d.	127,00	Kosten beheer/onderhoud	796,49
Lidmaatschapsgelden	185,00	Overige kosten	55,00
Subsidies	634,00	Uitgaande donaties	52,50
		Totaal uit	1009,46
		Saldo	61,56-
Totaal	947,90	Totaal	947,90
Balans Jaarrekening vereniging Natuurgroep Kockengen 2007			
activa		passiva	
bankrekeningen	709,89	kapitaal/reserve	709,89
Totalen	709,89	Totalen	709,89

Het jaar sluit (weer) met een bescheiden saldo. In dit jaar is € 61,56 meer uitgegeven is dan er is binnen gekomen.

De meeste kosten worden gemaakt tijdens de werkdagen of de voorbereidingen hiervoor. Deze kosten worden gedeeltelijk gedekt door inkomsten van de Gemeente Breukelen. Zij vergoedde € 175,00 voor de Natuurwerkdag en € 459,00 kosten Polderreservaat.

Vogelcursus NGK gestart

Met het onderwerp Wintervogels is de vogelcursus van de NGK op donderdag 14 februari gestart.

Op deze eerste avond waren 20 van de 25 deelnemers aanwezig en kreeg men een presentatie over wintervogels en informatie over verreijkers en vogelboeken.

In de presentatie werden de begrippen wintervogels, wintergasten, jaarvogels en dwaalgasten nader toegelicht met enkele voorbeelden van vogelsoorten, die we hier in onze eigen omgeving kunnen waarnemen.

Speciale aandacht was er voor de ganzen, zwanen en eenden die nu in de winterperiode in groten getale aanwezig zijn in de polders rond Kockengen.

Na de pauze werd de groep in tweeën gesplitst en kreeg men informatie over verreijkers en telescopen en over vogelboeken. Bij de tafel met verreijkers en telescopen werden o.a. de getallen die op een verreijker staan, verklaard en tips gegeven over de aanschaf en gebruik. Bij de vogelboeken werd men wegwijs gemaakt in de veelheid aan vogelgidsen en naslagwerken. Wat zijn handige veldgidsen om mee te nemen en in welke boeken kun je veel informatie over vogels vinden.

De excursie Wintervogels op zaterdag 16 februari, een fietsexcursie door de polders ten Noorden van Kockengen, vond plaats onder "winterse omstandigheden".

Een heldere zonnige dag, temperatuur net boven het vriespunt en een stevige oostenwind. Gelukkig was iedereen goed voorbereid op deze koude omstandigheden.

De excursiegroep (17deelnemers) ging in twee groepen op pad, een groep nam de langere route via Spengen, Geerkade, Veenkade, Uitweg van Portengen naar de Bosdijk. De andere groep vertrok direct via Portengen naar de Bosdijk.

Onderweg werd op diverse plaatsen de polder afgespeurd met de verreijkers en telescoop en werden vele wintervogels gezien. In de polder achter Kockengen werden o.a. grote groepen smienten gezien en enkele buizerds. Bijzonder waren de waarnemingen van goudplevieren in een groep Kieviten bij de Veenkade en een op smienten jagende slechtvalk bij de Bosdijk. In het

natuurgebied Demmerikse Polder van Staatsbosbeheer werden o.a. grote zilverreigers gespot en honderden grauwe en kolganzen.

Excursiegroep op Veenkade en in Demmerikse Polder

In het café aan het Donkere eind kwamen de twee groepen elkaar weer tegen en werden de ervaringen en waarnemingslijstjes uitgewisseld. Na deze "warming up" met koffie/appelgebak en warme chocolade fietsen de groepen via het Donkere eind en Portengen terug naar Kockengen.

Een overzicht van de waarnemingen van de twee groepen :

smient	blauwe reiger	zwarte kraai
kolgans	kievit	goudplevier
turkse tortel	groenling	stormmeeuw
zilvermeeuw	vink	koolmees
spreeuw	wilde eend	krakeend
knobbelzwaan	huismus	grote zilverreiger
pimpelmees	buizerd	graspieper
fuut	waterhoen	meerkoet
grauwe gans	houtduif	sijs
slechtvalk	kokmeeuw	kuifeend
torenavalk		

Kolganzen Demmerikse Polder

Voor de komende maanden maart en april staan de vogels rond huis en tuin en de weidevogels op het programma. Met excursies naar het landgoedbos Over Holland bij Breukelen en de polders bij Donkere eind en Bosdijk.

Theo van Schie

Kunstnest voor de IJsvogel geplaatst

Op zaterdag 15 maart kon eindelijk het kunstnest voor de IJsvogel worden ingegraven in de heuvel, die we in het najaar hebben opgeworpen.

We zijn heel blij met de medewerking hiervoor van de mensen van ABRONA die het kunstnest hebben gemaakt en gebakken. Dank jullie wel!

En nu maar hopen dat een IJsvogel het gerieflijk genoeg vindt om er eieren in te leggen en te gaan broeden.

Paul Vlaanderen

Kleine Zwanen (ook wel Kleintjes genoemd) in Kockengen in winter 2007/2008

Sinds een paar jaar worden langs de Hollandse kade in polder Gerverscop en/of in polder Teckop groepjes Kleine Zwanen gezien. Deze prachtige zwaan broedt in de Russische toendra en overwintert in Noordwest Europa, waarvan een groot deel in Nederland. De eerste grotere aantallen zijn in de tweede helft van oktober in ons land aanwezig. In de eerste weken van hun verblijf zitten de meeste in gebieden als het Lauwersmeer en de Randmeren, waar ze zich te goed doen aan waterplanten (met name wortelknolletjes van fonteinkruiden). In de loop van november schakelen de vogels over op oogstresten (voornamelijk van suikerbieten) en gras. Later in de winter nemen de aantallen in bouwlandgebieden sterk af en concentreren de vogels zich steeds meer op grasland. Tegen die tijd worden ze ook in Kockengen waargenomen.

Mijn eerste grote groep deze winter telde ik op zondag 9 december. Ik telde er 76, waaronder 7 juvenielen. Wat dit laatste betreft ging het om een paar met 2 jongen en een paar met 5 jongen. Deze laatste had ik die week ervoor ook al in beeld, maar toen zaten ze bij 3 volwassenen. Dus toen twijfelde ik. Hoewel, ze vielen wel samen in (na 5 rondjes) bij de volwassen vogels, die eerder waren neergestreken bij een stel Knobbelzwanen. Ik sprak iemand bij het tellen en die was het ook al eerder opgevallen dat er een paar met 5 jongen in ons gebied zat. Heel bijzonder eigenlijk, zeker dit jaar, met name nu het een slecht broedseizoen blijkt te zijn geweest. Na lang speuren met de telescoop had ik eindelijk een exemplaar gevonden met een ring om linker poot. Goed zicht, niet te ver, maar wel lang gras. Dat zou dus een tijdje gaan duren. Scoop helemaal ingezoomd, klaar voor een goed moment, maar helaas. Er kwam een boer het land in en de heleboel ging de lucht in. Kleine zwanen worden tegenwoordig niet alleen van pootringen voorzien, maar krijgen ook gele en zelfs blauwe halsbanden om. Op 16 december zijn in de Wieringermeer nog 22 vogels van gele halsringen voorzien. (zie bijgaand plaatje)

Vorig jaar hebben er ook een stel een gele halsband met GPS meegekregen. Allemaal met de bedoeling om meer te weten te komen over trekroutes en verblijfplaatsen onderweg. Inmiddels is er al veel over het gedrag van de Kleintjes bekend. In onderstaand plaatje is de trekroute te zien van een Kleintje met halsband en GPS. Het levert boeiende informatie op. Voor gegevens zijn de ringers in belangrijke mate afhankelijk van tellers zoals ik, die deze geringde beesten doorgeven. Met veel geduld en soms kou lijden lukt het om met de telescoop de ringen en halsbanden af te lezen.

Op 1^e kerstdag, na de kerststol, ben ik er ook nog even op uit gegaan. Er zaten nu al 96 Kleintjes (maar 2 juvenielen) langs de Hollandse Kade in polder Gerverscop. Langzaam worden het er steeds meer. En ja hoor, er zat er ook een bij met blauwe halsband. Deze was erg moeilijk af te lezen: ver weg en slecht zicht, maar ik meende toch, na lang turen, 200P te zien. Ik heb deze waarneming doorgegeven aan de landelijke coördinator van de blauwe halsbanden Henk van Huffelen.

Op 1 januari na de nieuwjaarswensen ook nog even een rondje gemaakt. Ik heb twee pootringen van kleintjes kunnen aflezen langs de Hollandse kade in een groep van 54 (zonder juv). Het waren de 500 geel rechts, die ik hier niet eerder gezien heb, en de wit 14L links. Deze laatste meen ik hier al eens eerder te hebben zien rondlopen. Helaas houd ik geen logboek bij van m'n waarnemingen, dus ik kan dat niet nazien. De blauwe halsband 200P zat er ook nog. Gegevens thuis gelijk doorgegeven aan de landelijke coördinator Wim Tijsen (heeft hier een keer een lezing gegeven). Al vrij snel kreeg ik het volgende mailtje terug van Wim: **'De 14L zag jij daar inderdaad al eerder en de 500 is een leuke, die is door onze vriend Tony Martin in zijn vijver geringd in Engeland waar wij altijd slapen. Ik denk ergens in 2002'**

Zaterdagmiddag 26 januari de laatste groep Kleintjes in Kockengen waargenomen. Een groep van zo'n 120 stuks. In de groep weer het koppeltje met de vijf jongen. In totaal zaten er 8 jongen. Dit keer zaten ze op een andere plek, n.l. langs de Schutterskade. In de groep geen geringde

kunnen ontdekken, maar wel een met **gele poten**. Er stond een vogelfotograaf met teelens en die heeft hem gekiekt (zie vogel in midden van plaatje).

Geelpotenzwaan Michael Kars - 26-1-2008 Kockengen

Onderstaand de reactie van Wim Tijsen op deze waarneming:

Zwanen met gele poten

Verschillende mensen hebben deze winter gemaild over deze afwijking bij kleine zwanen die vaker voorkomt dan we op het eerste oog zouden denken. Verspreid over Nederland telde ik er zo al een stuk of zes deze winter op vrijwel hetzelfde tijdstip. Daarvan is er zelfs eentje geringd die deze winter in Brabant steeds gezien werd (Rechts Wit 22Z). In het Kleine Zwanenboek van Eileen Rees (uitgegeven door Poyser) kunt u erover lezen hoe dit kan. **ISBN 0-7136-6559-9, uitgeverij T & A D Poyser**. Het is een soort van leucisme (dus wit, helder of gebrek aan kleur) dat zich soms voordoet bij o.a. Knobbelzwanen (in meerdere mate met lichte poten bijvoorbeeld) en dus ook bij kleintjes. Er zijn vogels met gele, oranje of vleeskleurige poten gezien, al dan niet in combinatie met min of meer rozere snaveldelen. Waarschijnlijk is het erfelijk, want in 2001 zagen Henk Schobben en ik er wel eens acht tegelijk in de Wieringermeer die vrijwel in familieverband liepen. In ieder geval werd er toen een geelpootouder vergezeld door een geelpootjong met ook nog enkele jaarlingen met gele poten in de buurt. In Engeland zagen Otto de Vries en ik er ook weer eentje, die we volgens mij daar jaarlijks zien, dit gezien het snavelpatroon. Het lijkt me leuk om daar eens een foto-verzameling van te maken om te kijken of de pootkleur en snavelkleur misschien veranderen naarmate ze ouder worden.' Aldus Wim.

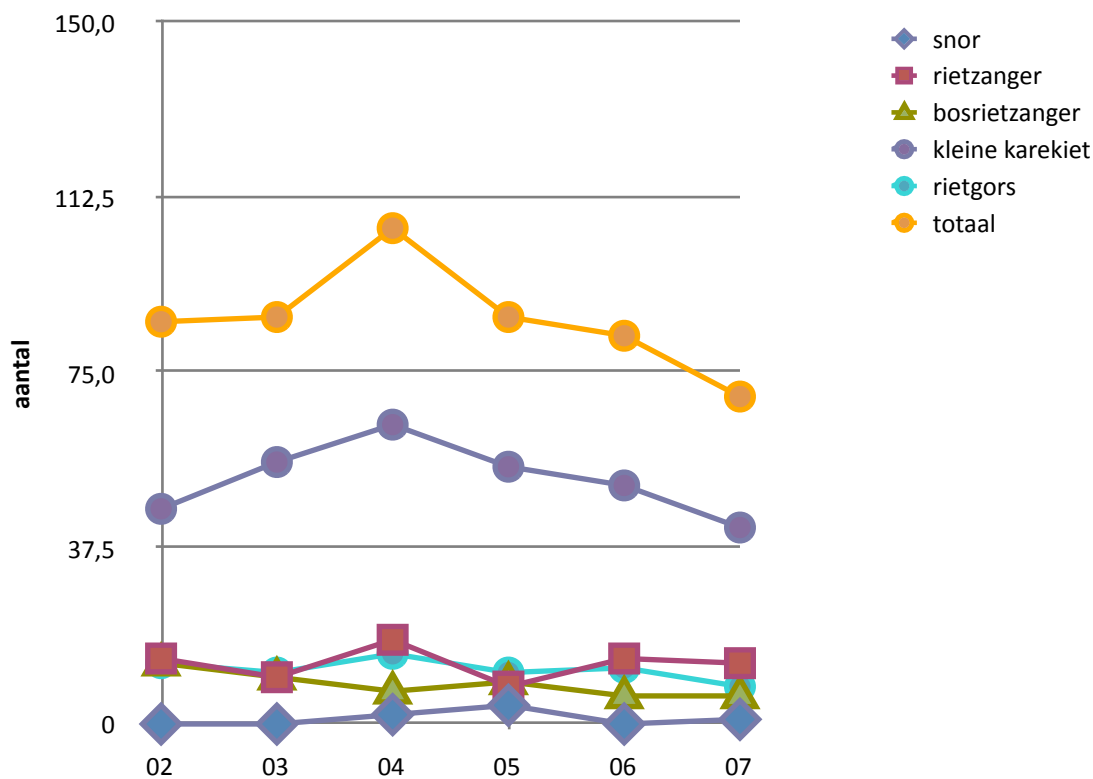
Tot slot nog iets over de populatieontwikkeling van de Kleine Zwaan uit het rapport van SOVON: Watervogels in Nederland in 2004/2005.

'De totale populatie bedraagt volgens de zojuist gepubliceerde schatting van Wetlands Internationaal (2006) nog maar 20.000 vogels (eerder 29.000). Deze neergaande trend is vooral het gevolg van een verminderd broedsucces. Ook in 2004/05 kwamen Kleine Zwanen met relatief weinig eerstejaars uit de Russische broedgebieden terug.' Het gaat dus niet goed met de Kleine Zwaan. Er komen te weinig jongen groot en dat leidt uiteindelijk tot een afname van de populatie. Laten we hopen dat er weer een keer een goed broedjaar tussen zit, zodat de populatie zich kan herstellen. Overigens, de helft van de wereldpopulatie, dus zo'n 10.000 vogels, verblijft in de winter in ons land. En van 1 tot 2 % hiervan kunnen wij in Kockengen genieten. U ook!
Gerard van Zuijlen

Resultaten broedvogelinventarisatie Rietlanden Kockengen 2002 t/m 2007

Ook in 2007 heeft Rien Reijnen de broedvogels van de rietlanden van Kockengen weer voor ons geïnventariseerd; waarvoor grote dank. Er is nu een hele mooie reeks ontstaan vanaf 2002. Helaas moeten we uit deze reeks constateren dat het met de rietvogels in ons gebied niet zo goed gaat. Aanvankelijk zat er een opwaartse lijn in tot en met 2004, maar daarna gaat het bergafwaarts. Vooral de Kleine Karekiet is sinds 2004 sterk in aantal gedaald en zit nu zelfs onder het niveau van 2002. Een nadere analyse moet nog plaatsvinden, maar wellicht dat ons achterstallige riet maaien in de boezemgebieden hiermee te maken heeft. Er treedt op sommige plaatsen sterke verruiging op met wilgenroosje en valeriaan. Een geregeld rietbeheer is in deze gebieden waarschijnlijk toch gewenst om deze verruiging tegen te gaan. De grote verrassing van het afgelopen jaar was natuurlijk de Grote Karekiet, die na 30 jaar weer op nagenoeg dezelfde plek te horen was. In een eerder NGK-blad is daar reeds aandacht aan besteed.

rietvogels rietlanden Kockengen 24,7 ha

Helaas heeft Rien Reijnen besloten te stoppen met zijn jaarlijkse inventarisatie van de rietlanden. Maar gelukkig wil onze voorzitter Fons van Haelst proberen er een vervolg aan te geven. We hopen dat we daarmee de rietvogels in ons gebied kunnen blijven volgen en de relatie met ons rietbeheer kunnen blijven leggen.

Pasen in het polderreservaat
Foto's Ben van der Horst

LET OP: Woensdag 16 april Jaaravond van Landschap Erfgoed Utrecht

Jaaravond van Landschap Erfgoed Utrecht met o.a. een lezing over verborgen landschappen:

Oude verhalen, nieuwe betekenissen

Door Theo Spek, hoogleraar landschapsgeschiedenis

Wil je mee? Geef je dan op bij Paul Vlaanderen, tel 0346-241617

Contributie van de Natuur Groep Kockengen bedraagt € 10,00 per jaar. Dit bedrag elk jaar voor 30 november overboeken op **bankrekening 94.95.06.079** tnv: Ver. Natuurgroep Kockengen. Excursies die buiten Kockengen plaatsvinden: denk om consumptiegeld en evt. bijdrage in de reiskosten!! Voor weekenden geldt een maximum van 50 deelnemers; soms minder! Geef je dus tijdig op

Colofon

Voorzitter

Fons van Haelst, Kerkweg 102, tel 0346-241918,
fons.van.haelst@capgemini.com

Secretaris

Ben van der Horst, Zwanebloem 5, tel. 0346 - 241185,
benvanderhorst@hetnet.nl

Penningmeester

Bram Paardenkooper, Wagendijk 39, tel. 0346 - 241872, brampaardenkooper@hetnet.nl

Algemeen Bestuurslid

Theo van Schie, Kon. Julianaweg 7, tel. 0346 - 241060
Paul Vlaanderen
Gerard van Zuylen

Landschapsbeheer

Paul Vlaanderen, Pr. Bernhardweg 11, tel. 0346 - 241617,
pvlaand@hetnet.nl

Redactie

Gerard Hooijmijers, Roerdomp 35, tel. 0346 - 241129,
g.hooymayers@hccnet.nl
Yvon Jonkers, Purperreiger 72, tel. 0346 - 242663,
yvon.jonkers@planet.nl

Nestkastencommissie

Paul Vlaanderen
Fons van Haelst
Wim Tieleman, Kalmoes 6, 0346 - 242059

Amfibieënwerkgroep

Gerard van Zuylen, Heicop 7, tel. 0346 - 576147

Redactie / Distributie NGK nieuwsbrief

Robert Vlaanderen, Kon. Wilhelminaplein 30, tel. 0346 - 242087

